غازی
١٩٨١/٤/٢٧

کەریم شارەزا
ئەندامی یەکێتی نووسەرانی کورد

ڕێگەی ژوور

١٩٧١

بە یارمەتی وەزارەتی کاروباری ژووروو لە چاپ دراوە

مطبعة النعمان ـ النجف الاشرف تلفون ٢٠٩٧

ئەم کتێبە

لە ئامادەکردنی پێگەی

(منتدى إقرأ الثقافي)ە

WWW.IQRA.AHLAMONTADA.COM

بۆ سەردانی پەیجی پێگە:

/https://www.facebook.com/iqra.ahlamontada

بۆ سەردانی پێگەکە:

http://iqra.ahlamontada.com

کەریم شارەزا
ئەندامی یەکێتی نووسەرانی کورد

ڕێگەی دوور

١٩٧١

یارمەتی وەزارەتی کاروباری ژووروو لە چـاپ دراوە

مطبعة النعمان ــ النجف الاشرف تلفون ٢٠٩٧

با ئەم هەڵبەستانە بخوێنینەوە!

ئەم هەڵبەستانەی کە لەم بەرگەدا کۆکراوەتەوە هەڵبەستی کریم شارەزایە ، کە لە ساڵی ١٩٦١ دا کۆمەڵە هەڵبەستێکی تری بەناوی (ئازادی وژیان) ەوە بەچاپ کەیاندووە و کەڵی هەڵبەستی لە گوڤار و ڕۆژنامەکانیشا بڵاوکردۆتەوە ، شارەزا یەکێکە لەو نووسەرانەی ئەیانەوێ هەستی دەروون و ژیانی کۆمەڵایەتیمان لە چوار چێوەی هەڵبەستدا وێنە بکێشن ، نەك بەناوی (پەلاماردانەوە) سارتەر گوتەنی ، بەڵکو بۆ بەجێهێنانی پێویستی‌یەکی سەرشانیان بەرامبەر ژیان وکۆمەڵ . واتە هەڵبەست بووەتە هۆیەك لە هۆیەکانی هەوڵو کۆششیان ، بووەتە بانکەواز و وتەی ڕاپەڕینی ڕێڕەوی کاروانی ڕەنجبەرانی گەلی کورد کە هەردەم بەرەو پێش کەوتن و ئازادی مل ئەنێ ، ڕۆیشتنێك کە :

قارەمانانە ، بەتەرزێ
کێو لەبەرمانا بلەرزێ ،
بڕۆین بەرەو ئامانجی دوور
- ئازاو چەسوور -
تاکو یەك یەك ئەم کۆتانە :
- کۆتی دیلی ئەم ژیانە -
ئەپچڕێنین !

ئەم هەلبەستانە کە هەندێ لای شۆرشی کورستان و بەسەرهاتی میللەتی کورد و خوێن و فرمیسك و هیواو ئاواتی خەلکی کوردستان وێنە ئەکێشن رەنگە بلێن .. هەلبەستی شۆڕش نین ، چونکە شاعیر ، لەناو ئاگری مەیدانی شۆرشدا نەیهۆنیوەتەوە !.. منیش وەکو رەخنەکرێك کە سەیرئەکەم ، لە هەموو پشوو و هەناسەیەکی هەلبەستەکاندا راستگۆیی و دەنگی دلێکی بە کوڵ و زەنگی بیرێکی پێشکەوتوو ئەبینم و ئەبیەم کە ئەمانە هەمووی پیشەی مرۆڤێکی راستگۆی بەهەستە و دۆستو پالپشتی راستەقینەی شۆرشە .. ئەگەر - گریمان - شۆرشگێریش نەبیت بەتایبەتی لەو سەردەمەدا کە هەموو ولات کرابوو

بەزندانێك و تینی گەرمایی وگرری ، شۆرش گیانی سور ـ مابردووی هەموو دلسۆزیکیان گەرم ئەکردەوە . وە لەو بروایەش دام ئەوەی بە چرپەیەك ، بەنیشانە و هیمایەك لێرەدا جێی کراوەتەوە گەلێ بە کاکل و زیندووتره له خۆسوورکردنەوە و دانەدەم و هەلوێستی دروست کراو بۆیە شارەزا لەناو کرۆکی ژیانەوە ، لەسەر خۆ و بە تێبینیەوە بە گوێی رۆلە برسیو زراو رژاوەکەیدا ئەچرپێنێ :

●●●

رۆلەی بەرخم ،
هەرچەندە ئێستا دەروونمان
دۆزەخە ، کوورەی ئاگرە
دنیامان تاریك و تە[illegible]
شەوەزەنگە

●●●

بەلام سبەی ،
خەباتی خوێنینی دەستەی
دلسۆزەکانی نیشتمان
بۆ هەموومان

ئەبێتە شەفەقی گەشی
سپێدەی سیحراوی بەیان .

* * *

کەلێرەدا دەس‌نیشانی (دەستەی دلسۆزەکانی نیشتمانی) کردوە ئەوانەی (خوێنەکەیان رەنگی شەفەقی بەربەیانمان بۆ گەش و روناك ئەکەنەوە) زانیویەتی چی ئەلێ ! وە لە چە سووچێکەوە هونەری بۆ شۆرش تەرخان ئەکا ! وە تا چەرادەیەك راستی‌ی دەبرڕین دیاری ئەکات . .

بەراستی هەلبەستی سیاسی‌بابەت زۆر ناسکە و دوور نی‌یە لە دەس زۆر کەسدا ئەگەر نەشکێش درزبهێنێ چونکە وریایی و بەهرەیەکی قالو پالاوتەی ئەوێ .. و بۆ ئەوە نەبێتە مەیدانی گێررانەوەی کارەساتی رووت ، یا رووتی‌کردن و وتار خوێندنەوە ، یا تێ‌ئاخنینی دروشم‌و ئالای زەق .. وە بۆ ئەوەی روناکی هەست وسۆز و خەیالی تیا کز نەبێت ، پێویستە لە تووشهات و پەیچووری‌ی ژیان ـ کردەوە هەلقولابێت .

ئیتر شارەزای شاعیر ، لەبەر تیشکی ئەوسەرنجانەی کەهەر دیارمان خستن و لێیان نەکۆلینەوە ، جۆرەها هەلبەستی رەنگینی ـ بەهیواو بەرچار روونی‌وە ـ لەم دیوانەدا

دەسالی خوێناوی

ماوەی دەسالی خوێناوی
دە سالی شەڕ
دە سالی پڕ کارەساتی ئاگراوی
لە پێناوی
خاکی کوردستانو ناوی
لە گوڕەی بەهاری تەمەن
لێمان وەری غونچەی لاوی !!
لە دە سالی سەختو دژا
خوێنی ڕۆڵەی کوردی نەبەز
کەلێ ڕژا
گولێ نازداری شۆخو شەنگ
بە گوللەی شەستیرو تفەنگ
مێشکی پژا
میللەت بە جارێ شلەژا !!

•••

دە سالی پڕ لە کوشتنو بڕانەوە

له شانۆی کوردستانەوە
زنجیرەی ئەم کارەساتەو
ئەم کوشتارە
هەموو رۆژێ
بۆمان ئەکراوە دووبارە !!
تاکو دوێنێ کۆڕی نەبەرد
کێژو هەردی کورودستان بوو
دۆزەخی بومباو ئاگری
بێ ئەمان بوو
پێ شێلکەی ڕەورەوە شڕەی
ئۆردوگای هێزی شەیتان بوو
کوردستانمان
بۆ خۆمانو بۆ دوژمنان
کۆڕستان بو !!

* * *

دەسالی تاریكو نوتەك ،
دەسالی شەو
ئێمەی چەك بە شانی نەبەرد
ئێمەی پێشڕەو .

نه ئەسرەوتین
چاوی کەشمان نەئەچوە خەو
نەمان ئەدی لە هیچ کەلێ
لێمان هەڵێ
روژێکی نەو !!
تاکو لە یانزدەی ئادارا
وەك سەردەمی کاوەو دارا
بەئارەزووی هەموو دڵێ
بە هەوەسی
گشت بولبول و خونچە گوڵێ
لە هەندرین و هەلگوردەوە
لە بەندەنی وولاتەوە
زۆر بەگەشی هەتاوی کورد
هەلاتەوە !!
تیشکی زێرینی پەخشان بوو
کوردستان روژی هاتەوە !!
شەوی ژینی تەنگ و تارمان
لێ بەسەر چوو

لە بۆ بە نەورۆزی پیرۆزی
پڕ ئاوات‌و پڕئارەزوو
نەورۆزی مرۆڤایەتی
جەژنی ئاشتی‌و برایەتی
باهووی چەك‌و دەستی کوشتن
بوون بە بازووی
دەس لە ملان‌و ڕوو ماچ کردن
ئالأی ئاشتی بە سەرمانا
شەکایەوە
برایەتی کوردو عەرەب
ژیایەوە !
بەخێق نووستووی کوردستانم
هەستایەوە !
لە کشت لایێکی جیهانا
ئەم باسە دەنگی دایەوە !!
* * *
کاکی عەرەب دوژمنت نیم
برای خۆمی !!
ئەزانی مەبەستم چیە

من له مافی ئۆتۆنۆمی
بۆ کوردستان
که له‌تێکه له‌جکه‌رتان ؟!
مه‌به‌ستم ته‌نیا چه‌سپانی
برایه‌تی راسته قینه‌ی
من‌و تۆیه
له چوار چێوه‌ی عێراقیکی
دیموکراتی‌و سه‌ر به‌خۆیه !

هه‌ولیر
١٩٧٠/٣/١٤

منو تۆ

منو تۆ هەردوو
پێشمەرگەی خاکی
کوردستانێك بین

هەردوو سەربازی
ڕاستو دڵپاکی
قارەمانێك بین

رۆلەی دلێری
گۆڕی نەبەردی
نیشتمانێك بین

خاوەنی مێژووی
گەشی بێ گەردی
تێکۆشانێك بین !

زۆر نەنکە بۆمان
ئەمرۆ سەر خۆشی
مەی سەرکەوتن بین

یەك لەگەڵ یەکدا
وا بە ناخۆشی ...
دەستەو گەردن بین !

دڵ خۆش کەرەوەی
دڵی خامۆشی ،
دەستەی دوژمن بین !!

پێویستە تا سەر
لە تێکۆشانا . . .
هەرشان بە شان بین

لە سەر ڕێبازی
سەختی ژیانا ،
ئاڵاو نیشان بین !!

هەولێر
١٩٧٠/٣/٢٣

ئەتانەویست

ئەی دەستەی کۆنە پەرستان
ئەی دوژمنانی کوردستان
ئێوەی بەدخوو
ماوەی دەسالی رابردوو
لێمان ببوون
بە کورکی بیرو بڕوامان
بە کرمی ناو جەرگو دلی
پڕ هیوامان
ئێوەی زەروو
خێرو خۆشی کوردستانتان
خستە گەروو
لێتان مژین
خوێنی گەشو کولاوی ژین !!
لە سەرەتای شۆرشەوە
تاکو ئەمڕۆ

ئەتانەویست هەر بە درۆ
بە فیشاڵو ووتەی زلزل
لە سەر لوتکەی خەباتەوە
هەڵمان دێرێنن تەپاو تل !!
دەمی تیغی بەد کاریمان
بخەنە مل !
ئەتانەویست
تا هەتایێ
هەر بەندی بێ ، دەستو پێمان
دەنگی بولبولی ئازادی
هەرگیز نەگاتە بەر گرێمان
هەواڵی سەربەستی گەلان
نەکا پێمان !!
واتان دانابوو لە مێشكو
بیری خۆتان
لە ناو فەرهەنگی درۆتان !!
بەشمان ئەبێ
هەر بەندیخانەو زیندان بێ

هەر ئەشکەنجەو چەرمەسەریو
تێ هەڵدان بێ !!

● ● ●

ئەتانەویست
پاشی دەساڵ
دەساڵی پڕ دەر بەدەری‌و ماڵ وێرانی
نەچێژین تامی ئازادی‌و شادمانی
کۆری شایی‌و زەماوەندمان
پێ بەتاڵ کەن
جەژنی شادی‌و کامەرانیمان
لێ تاڵ کەن
کۆرپەی نازی هیوامان زیندە بەچاڵ کەن
ئەتانەویست
لێمان ون کەن راستە ڕێمان
تێکدەن لێمان
ڕێکو پێکی تێکۆشان‌و ڕێکەو چیمان !!
بەڵام ئیمەی
دیتەی هەزاران کارەسات

قاڵ بۆوەی ناو بوتەی خەبات
ئیمەی گەلی کوردی هەژاری چەوساوە
بەرامبەر بە جولەی دوژمن
هەموو لەشمان
گوێو چاوە !!
هەنگاوێکی زلمان ناوە
پیمان لە خاکی خەباتا
داکوتاوە
هەلویستمان راستو تەواوە
هاتوینە پیش
هەرگیز ناچینەوە دواوە !!
گەیشتووینە یەکەم مەبەست
ئوتونومی کوردستانمان
خستوتە دەست !!

هەولیر
٢٥ / ٣ / ١٩٧٠

قیەتکۆنگ

بپرسن لێم
لە تێکۆشان و باوەڕم
لەرێو جێم
بزانن کێم ؟!
من شاکردی بیری بەرزی
سەرەك (هۆ) (١) مە
قارەمانی قەڵای سەختی
(بیانفۆ) مە
شووڕای قورقوشم‌و پۆڵامە
لەپێش ئۆردووی
هێزی دوژمن
من پڵنگم ! ئەژدەهامە
هێزرائیلی
چڵکاو خۆرانی

(١) هوشی منە

سایکۆنو ئەمریکامە !!
لەدانانگو لەکشت لایێ
سەرکەوتوومە دڵنیامە !!

* * *

ئەتانەوێ بزانن کێم
بپرس لێم
لە تیکۆشانو کوشتارم
لە رێو جێم !!
من دوژمنی
زیۆنیزمم
رووخێنەری دابو دەسکای
نەریتی ئیمپریالیزمم !!
من دۆستی راستی گەلانم
پشتیوانی
تیکۆشانی
میللەتانم !!
دۆستەکانم
تیکۆشەری قارەمانن !

هاو بەرژەوەندی خەباتی
ڕێی ژیانن !!
لە کشت لایێکی جیهانن
لە سەر لوتکەی چیاکانی
کوردستانن !!
لە ناو خاکی فەلەستینا
چەك بەشانن

● ● ●

دۆستەکانم
کەلێ ڕەقن
وەك پۆلانە
لە کشت لایێکی دنیانە
لە ناو دارستانەکانی
ئەفریقانە !!
لە ئەمریکا
لە ناو کارگەو کێڵگەکانا
شاگردی ڕاستو دڵسۆزی
کیفارانە !!

● ● ●

بیِرسن لیّم
بزانن کیّم !
من سەربازی
سەرەك (هۆ) مە
بۆ سەرکەوتن
هیّزو هۆمە !!
بۆ دوژمنان
بومبای مەرگو ترسو سامم
من هیّزی رزکاری خاکی
ڤیەتنامم !
زادەی باوەڕی رووناکی
کونکرەی بەرزی باندۆنکم
(ڤیەتکونك) م !!

هەولیّر

١٠ / ٢/ ١٩٧٠

ووتەی هەژارێك

بۆ کشت فەرمانێ
من گەردن کەچم !
لە هەر کارێکا
من تێ هەڵ ئەچم
بۆ بنێنەوە
پیلان و گێچەڵ
بۆ کوڕو کچم ؟!
بۆ پێ شێل بکرێم ؟
بەندبێ دەست و پێم
بە کوت و زنجیر
پشتم بۆ قەمچی
دەستی زۆرداران
ببێ بە نێچیر ؟!
خەڵکی تر بوچی
نان و ژیانی

هەر شاهانە بێ ؟!
(نان ئەو نانە)ی من
هەر نانە ووشکی
بەندیخانە بێ ؟!
خەڵکی تر جێکەی
ناو کوشك و سەراو
بەهەشت و باخ بێ
بوچی جێکەی من
ئەبێ ئەشکەوت و ناوشاخ و داخ بێ ؟!
پوشاکی خەڵکی
خوری و ئاوریشم و
مەرەزو شاڵ بێ !
بوچی پۆشاکم
کۆنە فەرەنجی و پەڕۆو پاتاڵ بێ ؟!

• • •

خەڵکی تر هەرچەند
مایەو قازانجی
پارەو سامان بێ

مەرجبێ مایەی من
هەر فیداکاری‌و هەر تێکوشان بێ !!
تا مافی خوم‌و چینی هەژاران
ئەهێنمە دەستم
لە رێ ی خەباتا
هەرگیزاو هەرگیز
من ڕانەوەستم !!

هەولیر
۱۷ / ۱ / ۱۹۷۰

نەچم ...!

...

بچم یا نەچم ؟
بوچی من بچم ؟!
بچم بو کوری
هەوڵو تیکوشان ؟!
بو ریکای سەختی
کاروانی ژیان ؟!
تا دژوارێکی
میللەتم مابێ
ئەبێ ئەم بارە
لە ئەستوما بێ
کارم خەتەر بێ
بار تەلەزگە بێ !
دەرچوونم لێیان
بە سەد خوزگە بێ !!
بوچی بێ بەربم

وەك داری زرێم !
بو پەریشانو شەپرزەو شرێتم ؟!
بو ؟ تەنیا هەر من
رۆڵەی میللەتم ؟!
بوچی هەرمن ، بۆی
مردەی مەینەتم ؟!
بچم یا نەچم ؟
نەچم یا بچم ؟
بوچی من نەچم بو جەرگەی خەبات
بو شادی کەلو
ئازادی وولات ؟!
رۆڵەی دڵسوزی خاكو میللەت بم
پێویستە بویان
جگەر لەت لەت بم !!
ئەگەر من نەچم
ئەگەر تو نەچی
کێ ئیمان لادا
دژواریو کەچی ؟!

بوچی سەرسامو
بوچی دوودڵ بم ؟
ئەبێ یا دڕك
یا نەخۆ گوڵ بم
من گوڵی گەشی
باخی ژیانم !
چرۆی درەختی هیوای دڵانم !
دەروونم پاکە
مەبەستم چاکە
لە تێکوشانا
ڕێکەم رووناکە
بوچی دوودل بم
با یەکسەر بچم
بێتو گەر نەچم
ماتو ملکەچم
وا ئەچم ! ئەچم !!

هەولێر ! ١٢ / ١ / ١٩٧٠

(دوێنیو ... ئەمرۆ)

ئەو رۆژە
سەر بەرزو شاد بووم
کە ئازاد بووم
خۆم سەرداری
باری خۆم بووم !
مشوور گێڕی
کاری خۆم بووم !!
فەرمان ڕەوا
کاربەدەست بووم
من میللەتیکی سەربەست بووم !!
بە خۆشەویستی وولاتم
شادو مەست بووم !!
خاوەنی رۆڵەی
هیژا بووم
پشت ئەستوورو دڵنیا بووم

سەلاحەددینم پاشا بوو
تۆقینەری خاچیەکانی
ئەوروپا بوو !
سەرداری دین و دنیا بوو
بێ هاوتا بوو !
مەسق شانازی ژیان بووم
شادمان بووم
خاوەنی مولکی بابان بووم
خاوەنی ئاورەحمان پاشاو
کەریم‌خان بووم !
من خاوەنی کۆر پاشای
میری سۆران بووم !
خاوەنی قازی نەمرو
شیخ مەحموودی قارەمان بووم
من خاوەنی تەخت و بەخت بووم
خاوەنی ئالاو نیشان بووم ..

• • •

بەلام ئەمرۆ

رۆڵە کانم.
زادەی جەرگو دڵو گیانم ..
ئەی دایرانی نەبەردی کوردستانم .
هەرچەند دوێنێ
ئێمە وا بووین ..
خاوەنی رۆڵەی بە جەرگو
شارەزا بووین
نابێ بڵێین :
« وا بووین . وا بووین .
خاوەنی سەلاحەددینو
کور پاشا بووین
خاوەنی ئافرەتانی وەك :
قەدەم خێرو
خانزادی میری سوران بووین ،
خاوەنی دوکتور فۆادو
شورشگێری
وەك شیخ سەعیدی پیران بووین . »
ئەبێ بڵێین : « وابین . وابین .

خاوەنی رۆڵەی دانا بین .
هەموو یەك دڵ
وەك برا بین .
یەك مەبەستو یەك هیوابین ،
بە دڵسوزی سەربازی ریّی
تیکوشان بین ،
کوکەرەوەی پارچەکانی
کوردستان بین ،
لە کۆڕەوی پیشکەوتنی میللەتانا
شان بە شان بین ،
بولبولی سەربەستی باخی
نیشتمان بین ،
لە ناو بەهەشتی ژیانا
شادمان بین ،
کامەران بین ..

هەولیر ٢٩ / ١ / ١٩٧٠

وەلامی دۆستێک

پێم دەڵێی : « بۆچی ناچیەوە کۆیە ؟
خوشاری کۆیە ، هەوارگەی تۆیە ؟.
جێی هەزارساڵەی باب و باپیرتە
سەرچاوەی هۆش و باوەڕو بیرتە
بێشکەی منداڵی و دنیای شادیتە
چەرگەی خەباتی ڕێی ئازادیتە ،
بەهەشتی ژینی کامەرانیتە
سەیرانگەی تافی نەوجەوانیتە .
رووبکە باواجی و هەیبەسولتانت
مەستبە ، بە خۆشی باخ و رەزانت

ہ ہ ہ

برا کوا جوانی هەیبەسولتانم ؟
خۆشی سەیرانگەی ئۆمەرخوچانم ؟

کوا کەندە کوخ و باخی ئاشانم ؟
هەراو هەڵپەرکێی کانی بسکانم ؟

کوا سەیرو سەفای مێرغوزارانم
کۆڕەوی (٥) دەستەی چاوخومارانم ؟.

کوا کەیف و شادی جاری جارانم
بەزم و ئاهەنگی کوڕی یارانم ؟

کویە بەجارێ باری کوڕاوە
کالآو بەرگێکی ڕەشی پوشاوە

شاری هێمنی و شیعرو جوانی
کەوتوتە کێژی پاشاکەردانی

کێ ئاشتی‌خواز بوو ئەمڕۆ شەڕخوازە
بو برا کوشتن وا سەرفیرازە ..

هەر هێز لە کادەو هەق ناسی پەشمە
خەباتی باوەڕ هەرکەشمە کەشمە ..

من لەم کوڕەدا چەکم خامەبێ

---

(٥) موکب

بیهی ڕووناکم بڕوانامەبێ .
چون باوی ئەبێ واتەو گوفتارم
ئەکرێ پەیڕەوی کارو کردارم ؟.
ڕۆژ ڕۆژی چەکەو چەکبازی باوە
هەر بکرە بکرەو هەر ڕاوە ڕاوە .
لەجێی گەردانەو مەدالیای زێڕین
ڕشتەی گوللەیەو قەوارەی برین
تێکۆشەرانی نەوجەوان و پیر ،
بوینە خوراکی هاوەن و شەستیر .
زوربەی دۆستانم لە تازەو کونە
نیشتەجێی گوڕی کردی کەکونە (٥)
لە هەموو لایێ هەر ڕۆڵە ڕۆیە
لە ناو هەر دلێ زامێ بەسۆیە ..
لە باتی خەندە زاریو گرینـــە
لە جێکەی بەزمی شەوارە ، شینە .

---

(٥) کەکون گورستانیکە لەکویەدا .

خەرمانی خەمی شارەکەی کۆیە
ئەمرۆ بەجارێ لە دڵما کۆیە

چی لەناو شارو شاخ و چەمایە ،
لەنیو خەڵتانی خوێن و خەمایە .

ئەم کارو بارو دەسکاو دیمەنە ،
تاپلوی حوێناوی دەست ئەهریمەنە .

ە ە ە

بەڵام ، لام روونە ئەم تۆف و تەمە
ئەم کارەسات و ئەم خوێن و خەمە .

بەیانی بومان پرشنکی نوورن
مزگێنی هێنی شەفەقی سوورن

شەوقی رووناکی ڕێگەی ژیانن
ڕۆشن کەرەوەی ڕێی تێکوشانن

خەباتی خوم و دەستەی دۆستانم
کاتێ ، هاتەبەر بو کوردستانم

کوتری ئاسایش خوێندی بە شادی
گورانی خوشی ئاشتیو ئازادی

بەرگی مەینەتی لە بەرما ئەدڕم
گەردی ماتەمی لە دڵما ئەسڕم

ئەچمەوە شاری شیعرو جوانی .
ئەژیم بە خوشیو بە کامەرانی ..

هەولیر ۲۷ / ۱۰ / ۱۹٦۸

•••

بەهارم ڕۆ

شکوفەی تازە بشکفتەی گوڵی سووری بەهارم ڕۆ
دوو چاوی نێرگزی سیحراوی پڕ نووری بەهارم ڕۆ
گوڵاڵەی ناسکو پاراوی گوڵزاری بەهارم ڕۆ
کچی نەورۆزی شوخو شەنگو نازداری بەهارم ڕۆ
ڕەوانی بێ گوناهی بولبولی زاری بەهارم ڕۆ
بەهاری خوشەویستی باوکی غەمباری بەهارم ڕۆ

هەولیر ٦ / ۷ / ۱۹٦۹

شێوەنی بەهار (١)

پەپوولەی پاکی گوڵزارانم رۆ
ئەستێرەی بەختی دڵدارانم رۆ

خونچەی پاراوی سەر چڵانم رۆ
جگەر گۆشەکەی ناو دڵانم رۆ

بولبولی شەیدای گوڵستانم رۆ
کوتری بەهەشتی نیشمانم رۆ

پرچە زێڕینو چاوی جوانم رۆ
لێوو ڕوومەتی ئەرخەوانم رۆ

ئاوازەی شادی غەمبارانم رۆ
تانەی سەرچاوی نەیارانم رۆ

لابەری دەردو ئێشو ژانم رۆ
کانگەی هەڵبەستی بوێژانم رۆ

---

(١) بەهار : کچی تاقانەم بوو لە ٤ / ٧ /١٩٦٩ دا کۆچی دوایی کرد... لە کارەساتی بەژێرەوەبوونی ئۆتۆمبیلدا

خەیاڵی خوشی سەرمەستانم رۆ
خەم ڕەوێنەوەی دڵ پەستانم رۆ
کوڵی سوران و بادینانم رۆ
(بەهار)ی کوردو کوردستانم رۆ

• • •

لەئەشکەوتێـکا

لەشەوێکی تاریك و تەنگی
زستانا
لە ئەشکەوتێکی بێدەنگی
کوردستانا
لە خێزانیکی هەژاری
رووت‌و ڕەجاڵ
هەموو هەمەل مەندە و منال !!
ئەهاتە گوێم
دەنگی منالێکی برسی
کە ئەی پرسی

له دایك و باوكی كڵوڵی
ئێستا ئێمە
بۆ بچێژین
سەرماو سۆڵی
ئەم ئەشكەوتە تەنكو تارە
ناهەموارە !!
چون تووناكەین
برسیەتیمان ؟
جێ بەجێ كەین
پێویستیمان
برسیمە ، ڕووتم ، سەرمامە
لە بەرچی لێمان حەرامە ؟!
بچینەوە
شارو دێی بابو باپیرمان !
بێتەوە كار
كوڵنگو هەوجارو نیرمان !!
٥ ٥ ٥
زور بە نەرمی

له سەرەخو
بە دلێکی پڕ لە ئەندۆ (١)
باوکی وەڵامی دایەوە :
« کوڕی شیرینی بە نرخم
رۆڵەی بەرخم !
خوت راگرە
هەرچەندە ئێستا دەروونمان
دۆزەخە . کوورەی ئاگرە !!
دنیامان تاریك و تەنگە
شەوەزەنگە ..

برسینە . رووت و ڕەجاڵین
بێ ریێ و جێ و ماڵ و حاڵین . .
بەلام سبەی
خەباتی خوێنیی دەستەی
دڵسۆزەکانی نیشتمان
بۆ هەموومان
ئەبێتە شەفەقی گەشی

(١) خەم

سپیدەی سیحراوی بەیان !!
رۆژی رووناکی نەورۆزی
میللەتی کورد
رۆشن ئەکاتەوە دڵی
درشتو وورر !!
ئەوسا هەموو
ئەچینەوە
شارو دێی بابو باپیرمان !
دێتەوە کار
کوڵنکو هەوجارو نیرمان !!
بو گوزەران
ئەکەینەوە
رووپەرێکی تازەی ژیان !!
بە سەربەستی
بە ئاوەزوو
لە گەل هەموو
دۆستو خزمان
ئەبینەوە

بەیەك خێزان

ئەی‌کەین بە ئاهەنگ‌و سەیران

لەبەر ئەکەین

پۆشاکی جوان

چاکترین نان

دێتەدە سمان

بە ئاسانی

تێکرا ئەژین

بە ئازادی‌و کامەرانی !

شطرة سالی ١٩٦٤

* * *

پەنجەی خوای شەڕ

ئەم جارەش

وا پەنجەی خوای شەڕ

لە ناو مانا

کەوتەوە کەڕ !!

بۆ هاریی دەست‌و سەرو

مێشك و جگەر
بۆ فەوتانی
میللەتی کوردی تێکۆشەر
راناوەستێ
لە تێکدانی
کێڵگەو باخ و ئاوەدانی
خوێنی هەزاران
شۆخ و شەنگ
هەزاران نازداری قەشەنگ
تیکەڵ ئەکا بە خاك و خوڵ
لە شارو دێ
لە دەشت و دۆڵ !
ئەیکا بە نەخش و نیگاری
تابلوی مەرگ و وێرانکاری
* * *
گریان و زیرەو هاواری
دایکی کڵوڵ و غەمباری
رۆڵەی ساوای باوك کوژراو

لە گەڵ لرفەی
گڕی گەرمی
دارو پەردووی شاری سوتاو
لە گەڵ تەقەو گرمەی چەکی
پێشمەرگەکان
لە گشت لایێکی نیشتمان
تێکەڵ ئەبن
لە گەل بانگی
یا ئازادی یانە مردن !
ئەم دەنگانە
لای خومانو لای بێگانە
بو میللەتمان
ئەبن بە ئاوازەی تاری
سیمفونیەی فیداکاری
کوێی ئەرزو ئاسمان پڕئەکەن
لە کاری پێشی ئەهریمەن
تا ئاهورەمەزدای مەزن
خودای خێرو چاکەکاری

پەشتیوانی تێکۆشانی
ئۆردووگای هێزی رزگاری
لە ئەهریمەنو کرداری
نالەباری
دێتە وەڵام
دڵی بەچارێ پڕ ئەکا
لە ترس‌و سام
تا دان بنێ بە ناچاری
بە مافی کورد
لە ژینێکی سەرفیرازی‌و بەختیاری
لە کوشتارو وێران‌کردن
وازبهێنێ
کوتری سپی بۆ کوردستان
ئاوازی ئاشتی بخوێنێ ..

کارگەرو جوتیار

ئەی کاکی خوَم
کاکی فەلاحی رەنجەرۆم
منیش هەژاری وەکو توم •
کارگەرێکی رەنج خوراوم
لە کاروانی کامەرانی
بەجێماوم
بە زنجیرو داوی ژیان
بە کۆتی سەختی گوزەران هەردوو بەندین
هاوبیرو هاو بەرژەوەندین
•••
پاکێتی چاوگەی بڕوامان
رووناکی ئاسوی هیوامان
ترکەی چەوسانەوەی هەژار
زرمەی قەمچی
دەستی زۆردار

له سەر پشتی هەق خوراوان
له گەڵ ناڵەی
لی قەوماوان
هانمان ئەدەن
بو تیکوشان
بو خوشی‌و ئازادی ژیان
هاوار ئەکەن
تاکەی سستی ؟
تاکەی دیلیتی‌و ژیردەستی ؟
تاکەی نوستن ؟
له خەوی شوومی غەفلەتا
هەستن ! هەستن !
بو سەرکەوتن
بو رزگاری گەل
بو وولات
رۆژی هەوڵە !
روژی خەبات !!

• • •

ئەی کاکی خوم
کاکی فەلاحی رەنجەرۆم
هەردەم لە رێکەی خەباتا
من لەگەڵ توم !!
لەم رێگایە
پڕ هیوایە
نابی گوێ بدەین بەگرتن
یا گوللە بارانو کوشتن
قارەمانانە بە تەرزێ
کێو لەبەرمانا بلەرزێ
برۆین بەرەو ئامانجی دوور
ئازاو جەسوور
تاکو بەك یەك ئەم کوتانە
کوتی دیلی ئەم ژیانە
ئەپچرێنین !!
پەردەی تاریکی ئەدرێنین !
روژیکی تازە دادێنین !
لە گەل ژیانێکی نوێ

ژیانێکی کامەرانی
پڕ لە خۆشیو شادمانی
بۆ ئەم گەلە چاوەنوارە
بۆ ئەم میللەتە هەژارە

کۆیە ١٤ / ٣ / ١٩٦١

هەلپەرست

دۆست بووی و لێم بووی بە دوژمن
ئەی هەلپەرست
هەی درۆزن
تا دوێنێ خۆشەویستت بووم
پێویستت بووم
دڵسوزت بووم
خزمەتگوزاری هوزت بووم
بە بەرگی خۆم
بە نانی خۆم
بە هێزی بازوو و شانی خۆم
پەستم کرتی

له رۆژی ڕەش
له تەنگانە
کاتی پیلانی بێگانە
کەچی هاویشتمته باوەش
ناحەزانی دڵ پڕ له غەش
به ناچاری
جگه لەمەش
ئەمرۆ لای تۆ بەکردارم
تاوا نبارم
یا نوکەرم بۆ بێگانە
بۆ ئەوەی پیشەی تاوانه

• • •

ئەی هەلپەرست
هەی بۆ ڕیگەی هەق بەرهەڵست
تۆ چی ئەبی
فەرموو بیه
بەڵام ئەمن خاوەن هەستم
هەق پەروەرێکی سەربەستم

بێ ڤاوانم
هەرگیز من وەك تو ناتوانم
هەر رۆژە ڕەنگی بڕێژم
جورە گوفتاریێ بپێژم
هەردەم بەکردارو هوشم
بو بەرژەوەندی میللەتم
تێ ئەکوشم
تاکو مردن
سەر دانانوێنم بو دوژمن
گەر دەرێنن هەردوو چاوم
ناکوڕێمو نەکوڕاوم
چی بووبم هەر ئەوە ئەبم
هەتا هەبم

کویە ٧ / ٣ / ١٩٦١

جەژن

جەژن لای هەندێ گوشتو پڵاوە
خەنەو خامەکو شایی‌و شەکراوە ؟
دوڕ و مرواری و زێڕ و دراوە ؟
بەڵام ئەوانە خەیاڵیان خاوە ؟
چەژن : ئازادی بیرو باوەڕە
جەژن : ئاشتی‌یە و نەمانی شەڕە ؟؟
شەترە ۲ / ۵ /۱۰٦۲

نامەیێك لە شەترەوە

• • •

هەرچەندە ئێرەش خاکی دۆستانە
جەرگەی خەبات و جێی سەربەستانە
بەڵام خوم لێرە و گیانم لە لاتان
ئەسووڕێتەوە ، وەك مەلێکی جوان
بە سەر قەندیل و هەیبەسولتانت
بە ناو دیمەنی باخو ڕەزانت !
ئەمژی پاکیەتی لالەزارانت

بون ئەکا بونی گوڵ و رەیحانت ؟
تا تێر تێر ئەبێ لە گوڵزارانت
لە سروەی نەرمی ناو نیزارانت ؟
شادو مەست ئەبێ بەخوشی خاکت
بە مەی ئاونگی گولشەنی پاکت
زوو زوو بوی ئەکا گەشتێ لە ناکاو
خێرا لە ماوەی چولەی نیگای چاو
وەك گەشتەکانی یوری گەگارین
جیرمان تیتوف و کولونیل گلین
شەترە ١٩٦٢/٢/٢٥

دڵسۆزیێ

دڵسوزم بە گیـان و بە دڵ
وەك دڵسوزیی بولبول بو گوڵ

بو نازدارە قەشەنگەکەم ،
بو یارە شوخ و شەنگەکەم

بو سیحری مەستی چاوەکەی
پێچی پەرچەمە خـاوەکەی

بو نەرمیی دەست و پەنجەکەی
ئاوازەی لار و لەنجەکەی .

بەژن و بالاّ و کراسەکەی
سروەی هەتری هەناسەکەی

بو دڵە پڕ لە جوشەکەی
بو خوشی ناوە خوشەکەی

تەپیلە

* * *

لادرا پەردەی شەوی تاریك و ڕەش

دەرکەوت ڕووناکی ئاسۆی سوورو کەش

دەستەو پەنجەی بای شەماڵی ساردو تەڕ

سڕیەوە پەلکی گوڵانی دەشت و دەر ..

شەونمی ساف و سپی چەشنی بلوور

نیشتە سەر بەرگی گوڵ و لالەو چنوور !

شەو نەما . دەردو خەم و زیللەت بڕا

بانگی ڕووناکی حەقیقەت جاڕدرا

میللەتانی مەستی نوستن ڕاپەڕین

تا بە سەربەستی و بەسەربەرزی بژین .

کویە : ١٤ / ٧ / ٩٥٥

خوزگە . . . !

خوزگە بولبول هەروەکو تۆ ،

بە سەربەستی لە دەشت و کو .

ئەفڕیم بە سەر یاڵ و نزار ،

بە ناو باخ و گوڵ و گوڵزار ..
بە ئاوازی نەرمی شادی
ئەمووت گورانی ئازادی .

سروشی خوشی بەهارم ،
ئەچپاند بە گوێچکەی گوڵزارم .

بە مەی پاکی دەمی غونچەم ،
دڵشادو مەست ئەبووم هەردەم .

ئەژیام ژینی بەختیاری ،
رزگار ئەبووم لە زۆرداری .

بێ بەندکردن و پەل بەستن
لە سەر یەك دوو ووشە ووتن

بەری رەنجم ئەهاتە دەس ،
نە ئەبووم‌ە ژێر دەستی کەس .

گوشاد ئەبوو دڵەی ماتم
ئەگەیمە هیواو ئاواتم ..

ئەی نازەنینم

تۆی نازەنینم گیانی شیرینم
ڤینۆسی گەشی ئاسمانی ژینم ،
سروەی شەماڵی چلەی هاوینم
جوانی شەفەقی ئاسوی خوینینم .
تۆی تەنیا هەر تۆی ئەی نازەنینم

شەوقی رووناکی شەوی دەیجوورم
لەرەی پرشنگی بلیسەی نوورم
نزیك کەرەوەی رێی سەختی دوورم
هوی لێكدانەوەو هەست و شعوورم
تۆی تەنیا هەر تۆی ئەی گوڵی سوورم

شاگوڵی گەشی باخی بەهارم ،
نەشئەی شکوفەی جوانی گوڵزارم
مەرهەمی زامی دڵەی زامارم .
شیفاو دەرمانی جەستەی بیمارم
تۆی تەنیا هەر تۆی ئەی تاقە یارم

مایەی قازانج و سوود و سامانم
هیوا و ئامانجی رۆژ و شەوانم
هوی حەسانەوەی ریگەی ژیانم
تین و تەوژمی خوین و ئیسقانم
توی تەنیا هەر توی ئەی گولی جوانم

هیزی بزوینی تەوانا و تینم ،
مایەی خوش بەختی دلەی خەمگینم
فریشتەی شوخی سەر رووی زەمینم
بت و پەرستگەو ئایین و دینم .
توی تەنیا هەرتوی گیانی شیرینم

کویە ١٩٥٧

شێوەنی کەمال (*)

●●●

من ئەو ڕۆژە ناخۆشەم لە بیر ناچێ ،
من ئەو غەمەم هەرگیز لە دڵ دەرناچێ .

کە دیم کەمال ، دەستی بەندی زنجیر بوو
ئەم لا و ئەولای پاسەوان و شەستیر بوو

دەورو پشتی ، پڕ ترس و پڕ گومان بوو
دڵی میللەت ، لە پەستی دا ، زیندان بوو

بیری بەرزی ، تیژ و مەستی ڕێو؟ بوو
دلێریکی ، چونە ترس و پولا بوو .

خاوەن مێژوی ، خەباتیکی بێ گەرد بوو
قارەمان و جەنگاوەری نەبەرد بوو ..

چنگ لە سەرشان ڕایان کێشا بو کوشتن .
بو ناو دەریای مەرگ و نەمانی بێ بن ..

(*) شەهیدي خوالیخوش بوو نوو ناوي کەمال رەشید حەویزي یە .

هەندێ وەستان ، هەندێ کەوتنە چوکدادان
مێشك وجەرگی ، بووبەسێرەی جەللادان
دۆستی کیانیو خوشەویستی شارەزا
لەکەڵ تەقە کیانی لەلەش ترازا .

خاکیسووری ناو ئوردووکای هێزیرەش
لاشەی کەمال تێر تێر بکرە لەباوەش
هەر نەمرۆیە ، هەرنەمرۆیە ، لێت میوان
سبەی ئەچی بو بەهەشتی شەهیدان .

شیوەنی بیلال (*)

● ● ●

ئەبهارەش کارمان لەکار ترازا
بوو بە شیوەنی کاکو برازا
هەرچەندە مانگمان بەختە بارانە (١)
کەچی بەختمان هەر لە گریانە .
لەهەرلا شینە گریە و فیغانە
ڕۆ ڕۆی یارانە ، فرمێسک بارانە
دنیامان دنیای لێك داباڕانە
بوپیاوی زانا مردن ژیانە .

(*) ماموستا بیلال بهاء الدین دۆستێکی گیانیم بوو له ٢٣ / ٥ / ١٩٧٠ دا پاشی تیکوشانیکی دوور ودرێژ به خوشی شهرپەنجه مردوه •

(١) خوالی خوش‌بوو لەمانگی بەختە باران کوچی دوایی کردووه •

کوستی کەوتوومان کوستی دڵانە
کارەساتێکی گەورە و گرانە ..

کوچی یەکجاری کاکە بیـــلالە ،
ئەو تێکوشەرەی وەك گڕی لالە ...

بوخوی ئەسووتا وشەوقی ئەبەخشی
ناخوشی بوخوی بومیللەت خوشی

ماموستای راستی درشت و ووردبوو
ڕێ نیشاندەری رۆڵانی کورد بوو .

ئازادیخواز و ئاشتی پەروەر بوو
لەتێکوشانا ڕاست و رابەر بوو .

باوەڕی تیژی تیرو خەنجەر بوو
بوچاوی دوژمن نێزە و نەشتەربوو

نەرمی بیلالی مەردو رەوشت چاك
هەر چەندە ئەمرۆ ئەخرێتە ژێرخاك

بەڵام پرشنگی باوەڕی پاکی
هەر ئەمینێت و ئەدا رووناکی ..

شەهیدی کورد

من لە رۆژانی . کرمە و هارژنی
شورشی میللەت
خوێنم رژاوە !
لەژێر بەیداخی
کوشتارو هەلمەت !
مێشکم پژاوە
بەبومبای دوژمن
کەییوتە قورکم ، پەنجەو نینۆکی
چەپۆکی مردن !!
سوتاوە وەك مۆم
لەش ولارەکەم
بەکری دارو پەردووی شارەکەم
کوتراوە کەللەم
ئەندامی لەشم
لەبن رەورەوەی تانك و زرێدار

بۆته پێ شیلکەی
دوژمنی خوێنخوار !!

● ● ●

شەهیدی کوردم
هەرگیز نامرێ ناوونیشانم
هەروەك دڵنیام
بازرەقەی تیژی
خوێنە سوورەکەی خۆم ودۆستانم
لەسەر بەندەنی رێی تێکۆشانم
ئەبێ بەتیشکی
سپیدەی گەشی رۆژێکی جوانم
بۆ کوردستانم !!

● ● ●

لەژێر سێبەری ئاشتیا
مەستی شەربەتی شادیمە
لەسایەی خۆشەویستیا
سەرخۆشی مەی ئازادیمە !!

● ● ●

رقم الایداع فی المکتبة الوطنیة ببغداد ٢٦٨ لسنة ٩٧٠

(ڕێگـــەی دوور) نرخی ١٢٠ فلسە

تکایە پێش خوێندنەوەی شیعرەکان ئەم هەڵانەی خوارەوە ڕاست بکـــەوە

لاپەڕە	دێڕ	هەڵە	ڕاست
٥	١١	تەنگی	تەنگە
١٧	٢	ناخووشی	ناخۆشی
١٧	٤	خووش	خۆش
١٧	٥	خامووش	خامۆش
١٧	٧	پیوویستە	پێویستە
١٧	٨	تیکووشانا	تێکۆشانا
١٩	١١	گریمان	گوێمان
٢١	١٣	توتونۆمی	ئۆتۆنۆمی
٢٣	٥	بپرس	بپرسن
٢٩	٤	کوڕی	کۆڕی
٣٧	١٣	لەکاء	لەکارە
٣٩	٦	ئەهیمەنە	ئەهریمەنە
٤١	٧	نیشمانم	نیشتمانم
٤٥	٥	وورر	وورد
٤٥	١٥	ئاوەزوو	ئارەزوو
٤٨	١٦	پێسی	پیسی
٥٦	٨	١٠٦٢	١٩٦٢
٦٣	١٤	بوونوو	بوو
٦٥	٣	براز	برازا
٦٥	١٢	خوشی	نەخۆشی
٦١	١	نارەنینم	نازەنینم

« کەریم شارەزا
کوڕی مستەفا خەوێزی یە
« لە ڕۆژی ١٩٢٨/٣/٤
لە کۆیەدا لە دایك بوە
« لە سالی خوێندنی ١٩٣٥ ـ ١٩٣٦
چووەتە بەر خوێندن .
« خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە کۆیە تەواو کردوە
« لە پایزی ١٩٤٦ دا لە قوتابخانەی ماموستایانی سەرەتایی
وەرگیراوە
« لە ١٩٥٠/١٠/٩دا بوە بەماموستا لەقوتابخانەی یەکەمی کۆیە
« بە شداری لە جوولانەوەی ماموستایان کردووە ، لە کو -
نگرەی یەکەم و دووەمی نیقابەی ماموستایان بە ئەندام
هەلبژاردراوە
« ئەندامی کونگرەی ناوخۆیی یەکەم و دووەمی ماموستایانی
کورد بوە
« لە ١٩٦١/١٠/٩دا دوور خراوەتەوە بو قەزای (شەترە)
لە پارێزگای زی قار (ناصریەی) ئەوسا بو ماوەی پێنج سال.
« لە سالی ١٩٦٦ دا گەراوەتەوە پارێزگای هەولێر .
« ئیستا بەڕیوەبەری قوتابخانەی (کورەکی سەرەتایی) یە
لە شاری هەولیردا .
« ئەندامی یەکێتی نووسەرانی کوردە .

بە رەزامەندی وەزارەتی تەقافەو اعلام چاپ کراوە
١٨ ـ ١٠٠٠ / ٣ / ١٩٧١